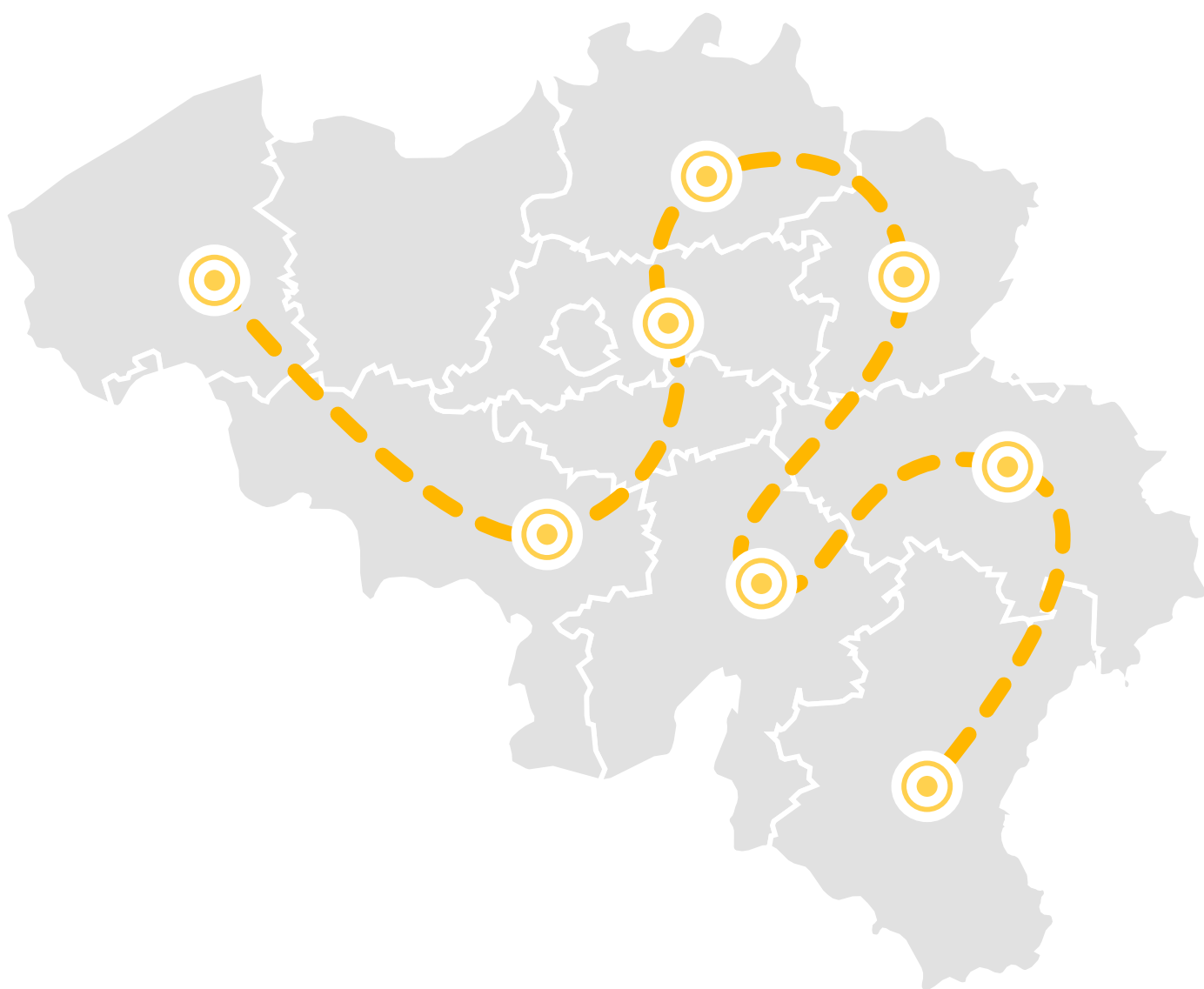

BELGISCH NATIONAAL ACTIEPLAN VOOR DE

EUROPESE KINDGARANTIE 2022-2030

BEKNOPTTE VERSIE

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE
BETER SAMEN LEVEN
SPP INTÉGRATION SOCIALE
MIEUX VIVRE ENSEMBLE

.be

INHOUDSTAFEL

1. WAARBORG VOOR KINDEREN: EEN EUROPESE EN BELGISCHE CONTEXT	3
De Europese context	3
De Belgische context	4
Het Europees voorzitterschap in beeld	4
2. EEN ALOMVATTENDE, GECOÖRDINEERDE EN OP SAMENWERKING GEBASEERDE AANPAK	5
Een gecoördineerde aanpak	5
Een gezamenlijke aanpak	5
Enkele belangrijke partners	6
De Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK)	6
Het Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting	6
3. HET IDENTIFICEREN VAN KINDEREN EN HUN BEHOEFTE	6
De Armoedebarmeter (federaal)	6
De sociale barometer (Brussels Gewest)	6
4. KWANTITATIEVE- EN KWALITATIEVE DOELSTELLINGEN	7
5. DE STAND VAN ZAKEN VAN LOPENDE ACTIES	7
6. DE VIER ACTIELIJNEN EN HUN HOOFDTHEMA'S	8
Gratis toegang tot onderwijs en opvang voor jonge kinderen	8
Schooluitval aanpakken	9
Toegankelijk schoolmateriaal, activiteiten en computerfaciliteiten	10
Organiseren van toegankelijk schoolvervoer	10
Nadruk op eerstelijnszorg	11
Het verlenen van psychologische en kinderpsychiatrische hulp aan kinderen in moeilijkheden	11
Ontwikkeling van een alomvattende aanpak van dakloosheid	14
Betere toegang tot huisvesting voor kwetsbare personen	15
7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN BETREFFENDE DE KINDGARANTIE IN BELGIË	16
Voorrang geven aan kinderen in precare situaties, een noodzaak die voortvloeit uit een alarmerende vaststelling	16

KINDERARMOEDE BESTRIJDEN EN DE VICIEUZE CIRKEL VAN GENERATIEARMOEDE DOORBREKEN: EUROPESE DOELSTELLINGEN, EEN BELGISCH ENGAGEMENT

1. Waarborg voor kinderen: een Europese en Belgische context

De Europese context

In 2019 leefden 18 miljoen kinderen in Europa in armoede.

De EU streeft ernaar het aantal mensen dat het risico loopt op armoede of sociale uitsluiting tegen 2030 met 15 miljoen te verminderen, onder wie ten minste 5 miljoen kinderen.

Om dit doel te bereiken, is op 14 juni 2021 in de Raad van de Europese Unie de aanbeveling inzake **de Europese Kindgarantie** aangenomen.

Deze Kindgarantie is de 2de pijler van de aanbevelingen van de Europese Commissie om te investeren in kinderen en zo bij te dragen in het doorbreken van de vicieuze cirkel van achterstelling bij kinderen in armoede:

- **1ste pijler:** de toegang van ouders tot toereikende inkomsten, de arbeidsmarkt en een fatsoenlijke levensstandaard waarborgen;
- **2de pijler: ongelijkheden tussen kinderen verminderen door te zorgen voor toegang tot hoogwaardige en betaalbare kinderopvang en onderwijsdiensten;**
- **3de pijler :** het recht van kinderen op participatie waarborgen door de deelname van alle kinderen aan spel, recreatie, sport en culturele activiteiten te ondersteunen.

De Kindgarantie beoogt met de concrete uitvoering van deze tweede pijler, het waarborgen van vrije en daadwerkelijke toegang tot een reeks essentiële diensten.

De Belgische context

In België liep in 2020, 20,4% van de kinderen het risico op armoede en/of sociale uitsluiting.

Dit cijfer vraagt meer dan ooit om een engagement om de strijd tegen armoede aan te binden. Inclusieve en werkelijk universele toegang is van essentieel belang om gelijke kansen te waarborgen.

Kinderen die in armoede leven of met sociale uitsluiting geconfronteerd worden, lopen meer risico om belemmeringen te ondervinden bij de toegang tot diensten die nodig zijn voor hun welzijn en de ontwikkeling van hun sociale, cognitieve en emotionele vaardigheden.

De Kindgarantie is er op gericht om hen de toegang te garanderen voor diensten inzake onderwijs en opleiding, alsook gezondheidszorg, voeding en huisvesting. Er is immers een sterke correlatie tussen het gebrek aan toegang tot deze essentiële diensten en de sociale uitsluiting van kinderen.

Daarom wil België bijdragen tot de concrete verwezenlijking van deze Kindgarantie.

Het Europees voorzitterschap in beeld

Het Belgische nationale actieplan is het begin van een langetermijnproces dat loopt tot 2030.

De bestrijding van kinderarmoede en het doorbreken van de vicieuze cirkel van generatie op generatie vergt een gecoördineerde, ambitieuze aanpak en focus op lange termijn. Gezien de grote uitdagingen die in België op dit gebied nog moeten worden aangegaan, is dit nationale plan alvast een belangrijke eerste stap naar meer overleg tussen de bestuursniveaus over een kwestie die de institutionele grenzen overschrijdt.

België zal in de eerste helft van 2024 het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie waarnemen en zal van armoedebestrijding één van de speerpunten van dit voorzitterschap maken. Daarom zal er sterk werk worden gemaakt van een lijst van aanbevelingen waarbij het reeds begonnen raadplegingsproces met verschillende belanghebbenden en actoren uit de kindsector voortgezet zal worden.

2. Een alomvattende, gecoördineerde en op samenwerking gebaseerde aanpak

Het nationale actieplan voor de Kindgarantie is gericht op kinderen van **0-18 jaar**.

Over het algemeen hebben de federale overheid en de gefedereerde entiteiten gekozen voor maatregelen die gericht zijn op alle kinderen in armoede, omdat de behoeften talrijk zijn en over het algemeen dezelfde.

Naast algemene maatregelen zijn er meer gerichte maatregelen voor bepaalde kwetsbare groepen, zoals kinderen met een handicap, Roma-kinderen, kinderen van migranten en nieuwkomers, enz.

Een gecoördineerde aanpak

De aanpak van kinderarmoede vereist een gecoördineerde aanpak.

Maatregelen om de vicieuze cirkel van armoede te doorbreken zijn bijgevolg te vinden in de verschillende beleidslijnen en actieplannen van de betrokken politieke instanties.

In de Belgische federale context ontwikkelt elke bevoegde instantie concrete acties in overeenstemming met haar bevoegdheden. Aangezien de meeste bevoegdheden van de Europese Kindgarantie onder de bevoegdheid van de Gemeenschappen en de Gewesten vallen, vinden de meeste acties dan ook op dit bevoegdheidsniveau plaats.

De federale regering vervult een coördinerende rol bij de ontwikkeling en opvolging van het actieplan.

Deze coördinatie wordt verzorgd door **de programmatorische federale overheidsdienst voor Maatschappelijke Integratie**, de federale administratie die het Belgische armoedebestrijdingsbeleid coördineert. De POD Maatschappelijke Integratie zal daartoe een monitoringproces ontwikkelen, in samenwerking met de centrale contactpersonen van de gefedereerde entiteiten en in overleg met de belanghebbenden.

Per gewest en gemeenschap is daarom één contactpersoon aangesteld¹.

- Op **Belgisch niveau** zal de follow-up van het Nationaal Actieplan voor de Europese Kindgarantie om de twee jaar plaatsvinden.
- Op **Europees niveau** zal de voortgang van de uitvoering van het nationale actieplan uiterlijk na vijf jaar in een verslag aan de Raad van de Europese Unie worden medegedeeld, overeenkomstig de Europese richtlijnen.

Een gezamenlijke aanpak

Buiten het Belgische politieke en institutionele kader wordt veel aandacht besteed aan overleg met het sociale middenveld.

De POD Maatschappelijke Integratie organiseert hiertoe specifieke overlegfora rond armoedebestrijding - inclusief kinderarmoede -

¹ Vlaanderen, het Waals Gewest, de federatie Wallonië-Brussel, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Franse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Duitstalige Gemeenschap.

Enkele belangrijke partners

De Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK)

De NCRK is een overlegplatform van meer dan 90 actoren op het gebied van kinderrechten die door de bevoegde Belgische autoriteiten via een samenwerkingsovereenkomst zijn aangewezen. De NCRK heeft een dubbele opdracht, namelijk het ontwikkelen en coördineren van Belgische rapporteringsopdrachten over kinderrechten aan internationale instanties en het formuleren van beleidsaanbevelingen. Zij heeft deelgenomen aan de werkvergaderingen van het nationaal actieplan inzake de Kindgarantie.

Het Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting

Het Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting is een open structuur die alle stakeholders wil betrekken bij de Europese strategie en de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting.

Het Belgisch Platform zal een centrale rol spelen bij de monitoring en evaluatie van het Kindgarantieplan.

Andere partners: Caritas België, Eurochild, de Coalitie voor de Rechten van het Kind en VBJK (Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen VZW).

3. Het identificeren van kinderen en hun behoeften

Momenteel beschikken we over weinig informatie of gegevens over de doelgroepen van kinderen in nood; en de gegevens die voorhanden zijn, zijn vaak zeer gefragmenteerd. Daarom zal een proces worden opgezet om de beschikbare administratieve gegevens te inventariseren om zo tot geharmoniseerde gegevens te komen.

België begint niet bij nul: er zijn al enkele gelijkaardige projecten zoals:

De Armoedebaarometer (federaal)

Voor het jaar 2020 vertelt de Armoedebaarometer ons dat het armoederisico voor een eenoudergezin twee keer zo hoog was als voor de totale Belgische bevolking. In 2021 stellen we vast dat één op vier leefloonbegunstigden een gezin is met kinderen ten laste. Van deze gezinnen zijn 3 van de 4 eenoudergezinnen en in bijna 9 van de 10 gevallen staat een vrouw aan het hoofd van het eenoudergezin. Helaas zijn het armoederisico en het risico van alleenouderschap heel vaak met elkaar verbonden.

De sociale barometer (Brussels Gewest)

Uit de sociale barometer 2020 blijkt dat het armoederisico voor kinderen en jongeren in het Brussels Gewest meer dan dubbel zo hoog ligt als het Belgisch gemiddelde. Zo leeft **41% van de kinderen in het Brussels Gewest** in een gezin met een inkomen onder de armoederisicodrempel, wat heel wat financiële zorgen met zich meebrengt voor deze gezinnen.

De Brusselse Gewestregering besteedt daarom bijzondere aandacht aan eenoudergezinnen, aangezien het Brussels Gewest wordt gekenmerkt door een groot aantal eenoudergezinnen, ongeveer 65.000 waarvan 86% alleenstaande vrouwen met kinderen. Het armoederisico is nog hoger voor eenoudergezinnen en huishoudens met drie of meer kinderen.

4. Kwantitatieve- en kwalitatieve doelstellingen

België wil zijn bijdrage leveren aan de Europese ambitie om tegen 2030 vijf miljoen kinderen uit het armoederisico te halen en heeft zijn bijdrage aan deze Europese doelstelling vastgesteld **op minstens 93.000 kinderen minder in armoede tegen 2030**. Daartoe worden de volgende **vier assen** gebruikt, zoals ook is bepaald in de Aanbeveling over de Kindgarantie:

- Ervoor zorgen dat kinderen in nood daadwerkelijk toegang hebben tot gratis voor- en vroegschoolse educatie en opvang van goede kwaliteit, tot educatieve en schoolactiviteiten en tot een gezonde maaltijd elke schooldag;
- Ervoor zorgen dat kinderen in nood daadwerkelijk en gratis toegang hebben tot kwalitatieve gezondheidszorg;
- Ervoor zorgen dat kinderen in nood daadwerkelijk toegang hebben tot voldoende en gezonde voeding, onder meer via de schoolfruit-, groente- en melkregeling van de EU;
- Ervoor zorgen dat kinderen in nood daadwerkelijk toegang hebben tot kwalitatieve huisvesting.

5. De stand van zaken van lopende acties

Dit verslag geeft een niet-uitputtende inventaris van de acties die door de betrokken overheden op communautair en regionaal niveau zijn ondernomen of nog zullen worden ondernomen.

Er worden vier actieniveaus onderscheiden:

- structurele acties;
- bewustmakingsactiviteiten;
- op de gemeenschap gebaseerde acties;
- proefacties.

Op federaal, gewestelijk en gemeenschapsniveau worden budgetten toegewezen voor de uitvoering van structureel beleid of specifiek voor armoedebestrijdingsacties.

Op **structureel niveau** proberen de regionale en gemeenschapsregeringen, waar mogelijk, de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg te verbeteren.

Zo heeft de **federatie Wallonië-Brussel**, bijvoorbeeld, onlangs het wettelijk kader voor gratis onderwijs versterkt. Het decreet van 14 maart 2019 beoogde de kosteloze toegang tot het onderwijs te versterken, beperkte het schoolgeld dat van leerlingen in het kleuteronderwijs kan worden geëist en kende als tegenprestatie extra middelen aan de scholen toe. Vanaf het begin van het schooljaar 2021-2022 vallen alle jaren van het kleuteronderwijs onder deze maatregelen. De communautaire beleidsverklaring voorziet in een geleidelijke uitbreiding van deze inspanningen tot de andere onderwijsniveaus, afhankelijk van de beschikbare begrotingsmiddelen en volgens een progressief tijdschema.

In Wallonië heeft het Plan voor Sociale Cohesie, dat door het **Waals Gewest** wordt gesubsidieerd voor een bedrag van ongeveer 26 miljoen euro per jaar, twee doelstellingen: de bestaansonzekerheid en de ongelijkheden verminderen door de daadwerkelijke toegang van iedereen tot de grondrechten te bevorderen, en bijdragen tot de totstandbrenging van een samenleving die gebaseerd is op solidariteit en medeverantwoordelijkheid voor het welzijn van iedereen. Het wordt uitgevoerd

door 204 lokale overheden (176 gemeenten en 28 OCMW's) en komt tegemoet aan vastgestelde behoeften op het gebied van toegang tot rechten. Het maakt met name meer steun voor onderwijs mogelijk door de oprichting of versterking van huiswerkscholen op plaatselijk niveau.

Op het **niveau van outreaching en sensibilisatie** is het van essentieel belang de actoren te mobiliseren die een rol spelen in de processen voor het ontwikkelen van indicatoren of opsporen van kinderen in armoede, om de meest preciaire personen rechtstreeks te steunen in hun inspanningen (outreach-aanpak).

Preventie en sensibilisatie houden in dat ouders worden voorgelicht, zodat zij beter op de hoogte zijn van hun sociale rechten. Dat is wat er op het spel staat in de strijd tegen het niet-gebruiken van rechten.

6. De vier actielijnen en hun hoofdthema's

Het Belgisch Nationaal Actieplan Kindgarantie geeft voor elk van de assen en verwante acties (28 thema's) een gedetailleerde beschrijving van de activiteiten, outreach-, ondersteunings- of sensibiliseringsacties die tot dusver zijn ondernomen door elke organisatie die op federaal, gewestelijk of gemeenschapsniveau tussenkomt.

De vier hoofdpunten van het actieplan illustreren enkele van de specifieke acties die door de daarvoor verantwoordelijke instanties worden uitgevoerd.

Focus 1: Ervoor zorgen dat kwetsbare kinderen gratis toegang hebben tot opvang voor jonge kinderen en dat kinderen in nood toegang hebben tot toegankelijk onderwijs van goede kwaliteit en tot schoolactiviteiten

Gratis toegang tot onderwijs en opvang voor jonge kinderen

Platform tegen kinderarmoede : op **federaal niveau** werd eind 2021 een "Platform tegen kinderarmoede" opgericht, dat de uitwisseling van informatie en goede praktijken tussen OCMW's mogelijk maakt. De federale regering steunt via de OCMW's nieuwe projecten ter bestrijding van kinderarmoede in het kader van de Kindgarantie; dit door aan de OCMW's fondsen toe te kennen om een reeks kosten te dekken voor activiteiten in de vroege kinderjaren, op school en voor buitenschoolse activiteiten.

Bevorderen van de kinderopvang voor kwetsbare groepen: op regionaal niveau zijn maatregelen genomen om het gebruik van kinderopvang voor kwetsbare groepen te vergroten. Door nieuwe kinderopvangplaatsen te subsidiëren, crèches te bouwen, maar ook door de toegang tot crèches en kinderopvangvoorzieningen te verbeteren door de toegangsdrempels weg te nemen, kunnen gezinnen in armoede zich inschrijven en plaatsen voor hun kinderen toegewezen krijgen.

In Vlaanderen blijkt uit de meest recente enquête (2019), "Gebruik van kinderopvang", dat er nog steeds beduidend minder gebruik gemaakt wordt van kinderopvang door gezinnen in armoede en gezinnen van allochtone origine. Vlaanderen kent nog steeds een tekort aan kinderopvang, een tekort aan competenties bij professionals om voor kwetsbare gezinnen toegankelijk te zijn én een drempel in de financiële leefbaarheid van organisatoren, waardoor de toegankelijkheid voor kwetsbare groepen afneemt.

Vlaanderen heeft een aantal projecten ontwikkeld om de toegankelijkheid en het gebruik van kinderopvang voor kwetsbare gezinnen te vergroten.

Bovendien zullen inspanningen worden gedaan om het grote publiek ervan bewust te maken dat kinderopvang een basisvoorziening voor elk gezin is en om de toegankelijkheid ervan te waarborgen.

In **Wallonië** is een projectoproep gelanceerd voor de subsidiëring van in totaal 3.143 nieuwe kinderopvangplaatsen voor de periode 2021 – 2026.

Het **ONE (Office de la Naissance et de l'Enfance)**-beheerscontract voorziet in een toename van het aantal kinderopvangplaatsen door de creatie van gesubsidieerde kinderopvangplaatsen, met prioriteit voor kansarme regio's, gericht op de meest kwetsbare groepen, eenoudergezinnen, werklozen of gezinnen met onzekere banen.

Op onderwijsgebied wil de **FGC (Franse Gemeenschapscommissie)**, als organiserende instantie, haar rol spelen in de collectieve inspanning van de overheden om in te spelen op de demografische boom. De prioriteit blijft de verhoging van het aantal plaatsen in het gewoon- en het buitengewoon onderwijs, alsook de verbetering van de werk- en onderwijsomstandigheden op de onderwijslocaties van de **FGC**.

In de **Duitstalige Gemeenschap** bestaan er verschillende maatregelen en verordeningen om de kosten van het onderwijs te verminderen. Ook wat de kinderopvang betreft, worden de ouderbijdragen voor kinderopvang gedifferentieerd naar gelang van het inkomen.

Sinds 2021 heeft de regering sociaal kwetsbare gezinnen toegang gegeven tot particuliere kinderopvang.

Betere financiering van kinderopvang : de regering van het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** heeft ook de jaarlijks terugkerende dotatie aan de **FGC** en de **VGC (Vlaamse Gemeenschapscommissie)** voor het indienen van projectoproepen (6,4 miljoen euro) voor de financiering van kleuterscholen behouden. Er zullen specifieke financiële stimulansen worden geboden aan organiserende instanties die werken in buurten en/of gemeenten waar de dekkingsgraad het laagst is.

In samenwerking met het **ONE** zal de **FGC** in 2022 een projectoproep lanceren om de creatie van kinderopvangplaatsen te subsidiëren. Projectleiders zullen een subsidie kunnen krijgen tussen 60% en 95%.

Schooluitval aanpakken

Vroegtijdige schoolverlaten is een negatieve factor in de intergenerationele armoedecirkel. Hoewel er op regionaal niveau reeds vooruitgang is geboekt, blijven de uitdagingen aanzienlijk.

Met name, kinderen uit kwetsbare gezinnen liepen tijdens de COVID-19-periode meer risico op leerachterstand als gevolg van afstandsonderwijs of onderbrekingen van de schoolopleiding en liepen ook meer kans op schooluitval.

Een actief beleid om schooluitval terug te dringen: in het **Vlaams Gewest** engageren de Vlaamse regering en de minister van Onderwijs zich om tijdens deze beleidsperiode maatregelen te nemen om schooluitval terug te dringen en een actief beleid te voeren tegen alle vormen van spijbelen. Het huidige actieplan "Samen tegen Schooluitval" (2016) bevat 52 concrete acties.

Pacte pour un enseignement d'excellence: in de **Federatie Wallonië-Brussel** voorzien de hervormingen die voortvloeien uit het "Pacte pour un enseignement d'excellence" (Pact voor kwaliteitsonderwijs) in de invoering van verscheidene maatregelen ter bestrijding van dit verschijnsel.

Steun voor schoolopleiding: in **Brussel** ondersteunen 129 actoren, via een **GGC-programma (Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie)**, de ontwikkeling van kinderen van 6 tot 12 jaar en jongeren van 12 tot 24 jaar en helpen hen bij hun schoolopleiding.

De steun op school is gericht op hulp bij huiswerk, sociaal-culturele en creatieve activiteiten, in de eerste plaats voor kinderen in precare situaties en kinderen die de school hebben verlaten. Autonomie en persoonlijke ontwikkeling zijn twee centrale doelstellingen van deze acties.

Deze steun wordt gefinancierd door een decreet waarin de doelstellingen en eisen zijn vastgesteld voor de marktdeelnemers die in deze prioriteit actief zijn.

Subsidiëring beroepsonderwijs: de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) subsidieert vijf Nederlandstalige beroepsscholen gedurende drie schooljaren. Binnen dit kader richt de VGC zich op begeleiding en ondersteuning van kwetsbare jongeren op school. Het ondersteuningsproject beoogt het positieve gedrag van jongeren op school te versterken, een positief schoolklimaat te bevorderen en het percentage voortijdige schoolverlaters te verminderen. Er wordt specifieke begeleiding gegeven voor het algemene leerproces van de leerling, het toezicht op afwezigheden, psychosociale ondersteuning en advisering.

Opvoedingsondersteuning voor kinderen met een handicap: in de **Duitstalige Gemeenschap** is de speciale opvoedingsondersteuning erop gericht leerlingen met een handicap en leerproblemen te ondersteunen binnen hun individuele mogelijkheden om zelfstandig en samen te leven, te leren en te handelen.

De leerplicht is al teruggebracht naar 5 jaar tot de leeftijd van 18 jaar, ongeacht de sociaaleconomische achtergrond van het kind. De toegang tot de school is gratis tijdens de leerplichtperiode, het gezin van het kind heeft het recht de school te kiezen en er is de mogelijkheid van thuisonderwijs, terwijl kinderen met speciale onderwijsbehoeften in het reguliere onderwijs worden geïntegreerd.

Toegankelijk schoolmateriaal, activiteiten en computerfaciliteiten

In de drie gewesten worden subsidies verleend om jongeren in armoede te helpen bij de aankoop van schoolmateriaal, abonnementen en lidmaatschappen van jongerenorganisaties, buitenschoolse opleidingen, sportclubs en culturele verenigingen.

Op federaal niveau en in de drie gewesten lopen ook programma's ter bevordering van digitale apparatuur in huishoudens en ter ondersteuning en opleiding van mensen die met de digitale kloof te maken kunnen krijgen.

In Brussel verstrekt de **VGC** subsidies om financiële belemmeringen voor deelname aan onderwijsmogelijkheden weg te nemen. De subsidie "Schoolgeld voor kwetsbare gezinnen" kan door scholen worden gebruikt om de schoolkosten van kwetsbare leerlingen te verlagen.

Er worden ook strategieën voor digitale ontplooiing uitgevoerd, onder meer door de **FGC** en de **VGC** in Brussel, door het initiatief Digisprong VV019 in **Vlaanderen** of IT-Konzept UW in de **Duitstalige Gemeenschap**, bedoeld om nieuwe of opgeknapte computerapparatuur ter beschikking te stellen van de meest kwetsbare leerlingen en studenten.

Organiseren van toegankelijk schoolvervoer

In de drie gewesten wordt door de overheid bijzondere aandacht besteed aan het schoolvervoer.

Dit betekent dat de abonnementen en de vervoerskosten worden verlaagd voor kinderen en jongeren onder de 24 jaar om de facturering te maximaliseren (maximumfactuur beleid).

Focus 2: Zorgen voor daadwerkelijke toegang tot gratis kwalitatieve gezondheidszorg voor kinderen in nood

Nadruk op eerstelijnszorg

Mensen in een precaire situatie hebben vaak een grotere behoefte aan zorg in verband met hun situatie en kunnen, mits zij een ziektekostendekking hebben, genieten van een verhoogde tussenkomst van het ziekenfonds voor zorgverstrekking.

Er is echter meer behoefte aan vroegtijdige opsporing en behandeling van ziekten en ontwikkelingsproblemen, waaronder geestelijke gezondheidsproblemen.

In het hele land hebben vele gezinnen, vooral in de grote steden, moeilijkheden om toegang te krijgen tot de gezondheidszorg en om hun sociale grondrechten uit te oefenen.

De terbeschikkingstelling van eerstelijns gezondheidswerkers: een initiatief van de federale regering tijdens de COVID--crisis was de oprichting van een netwerk van 50 gemeenschapsgezondheidswerkers; dit zijn sociale werkers die kwetsbare groepen in contact brengen met eerstelijnsgezondheidszorg en welzijn. Zij vormen een aanvulling op projecten die reeds in de drie gewesten lopen.

Doelstelling van de gezondheidswerkers:

- De toegang tot gezondheidszorg verbeteren, vooral in tijden van crisis;
- Steun voor kwetsbare groepen bij het gebruik van gezondheidszorg, zodat zij tijdens de crisis niet nog meer worden benadeeld;
- Wijzen op ongelijkheden en structurele problemen van toegankelijkheid binnen het gezondheids(zorg)systeem, met de nadruk op de gevolgen van het coronavirus.

Op het niveau van de gewesten zijn verschillende initiatieven ook gericht op eerstelijnsgezondheidszorg.

De medische centra op het **Waalse en Brusselse grondgebied** zijn gericht op preventie en gezondheidsbevordering en streven ernaar de fysieke en financiële toegang tot de eerstelijnsgezondheidszorg te verbeteren door de continuïteit van de zorg voor mensen in armoede te waarborgen.

Ook in **Brussel** is "Huis van het kind" een initiatief van de **VGC** in samenwerking met verschillende organisaties die werken aan een geïntegreerd en lokaal aanbod van preventieve steun aan gezinnen, met speciale aandacht voor gezinnen in kwetsbare situaties.

Het verlenen van psychologische en kinderpsychiatrische hulp aan kinderen in moeilijkheden

Psychologische ondersteuning: in **Vlaanderen** zijn OverKop-huizen ontmoetingsplekken voor jongeren met toegankelijke en geïntegreerde activiteiten van vrije tijd en ondersteuning in een omgeving van vertrouwen en geborgenheid. Het is een plek waar vrijetijdsbesteding, welbevinden en geestelijke gezondheidsbevordering en -zorg gecombineerd worden waargemaakt.

Deze specifieke initiatieven gaan gepaard met structurele opleidingsmaatregelen; enerzijds om sociale en gezondheidsexperten (huisartsen, hulp- en zorgverleners, ASI-receptionisten, administratief personeel, enz.) op te leiden in de realiteit van het bestaan van mensen in precare situaties, maar anderzijds ook om multidisciplinair en participatief overleg aan te moedigen om aan alle behoeften van de patiënten tegemoet te komen.

Kinder psychochologische consultaties: er worden PMS-centra opgericht in de scholen van de **Franse Gemeenschap**. Het PMS-centrum staat ter beschikking van de leerlingen en hun ouders, vanaf het begin van het kleuteronderwijs tot het einde van het secundair onderwijs. Het bestaat uit psychologen (consulenten en psycho-pedagogische assistenten, sociaalassistenten) en verpleegkundigen (paramedisch assistenten) die in teamverband werken. Aan elk PMS-centrum is ook een arts verbonden. Het Psycho-Medisch- Sociaal Centrum is een gratis openbare dienst.

De consultaties van kinderen vormen een essentiële schakel in de preventieve en sociale geneeskunde in de **Federatie Wallonië-Brussel**. Deze gratis consultaties hebben tot doel de gezondheid van kinderen van 0 tot 6 jaar te bevorderen, te controleren en te behouden, maar niet om zieke kinderen te behandelen. Het doel van dit preventieve toezicht is ervoor te zorgen dat de algemene ontwikkeling van het kind harmonieus verloopt.

Mobiele consultaties: in **Wallonië**, naast consultaties voor kinderen biedt de **ONE** gezinnen verschillende mobiele consultaties aan, die de landelijke gebieden van de provincies Namen, Luik en Luxemburg bedienen. Ieder consultatiebureau ontwikkelt een gezondheids- en ouderschapsproject (projet santé-parentalité - PSP) dat is aangepast aan de behoeften van de betreffende doelgroep. Dit omvat een universele dienst voor iedereen, versterkte follow-up om vastgestelde kwetsbaarheden aan te pakken, alsook collectieve preventie, gezondheidsbevordering en opvoeding ondersteunende activiteiten.

In de **Duitstalige Gemeenschap** wordt het medisch onderzoek op school verzorgd door Kaleido, een vereniging die zich inzet voor de gezonde ontwikkeling van kinderen en jongeren van 0-20 jaar. Zij bieden onder meer: zwangerschapsbegeleiding, gratis gezondheidscontroles en vaccinaties, advies over schoolontwikkeling, projecten op scholen, enz. Kaleido heeft ook fondsen om gezinnen in nood te steunen wanneer dure medische onderzoeken nodig zijn.

Opneming van kinderen met een handicap : bijzondere aandacht wordt ook besteed aan de integratie van kinderen met een handicap in de drie gewesten.

In 2009 heeft **België** het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap geratificeerd. Dit verdrag maakt de integratie van personen met een handicap tot een fundamenteel recht. Kinderen/jongvolwassenen met een handicap worden nog steeds geconfronteerd met aanzienlijke belemmeringen op bijna alle gebieden van het maatschappelijk leven.

In **Vlaanderen** werd in 2012 - met projectfinanciering van Gelijke Kansen - het Steunpunt voor Inclusie opgericht om ouders van kinderen met een handicap te helpen het inclusieproces in eigen handen te nemen. Het Steunpunt ondersteunt hen onder meer met projectbegeleiding op maat, laagdrempelige informatie, uitwisseling van (ouder)ervaringen via ontmoetingsmomenten, maar ook via bemiddeling en het zoeken naar concrete oplossingen voor specifieke inclusieproblemen.

In **Brussel** houdt de **Franse Gemeenschapscommissie** zich vooral bezig met de bevordering van de integratie van gehandicapten in de samenleving en voert zij een integratiebeleid dat een transversale doelstelling beoogt. Het decreet "handistreaming" streeft naar een verandering in de manier waarop naar gehandicapten wordt gekeken, om hun integratie te bevorderen.

Handistreaming: het **Waaalse Herstelplan** omvat ook een maatregel "handistreaming" die de integratie van een gehandicaptendimensie in alle beleidsterreinen mogelijk maakt.

Focus 3 : Ervoor zorgen dat kinderen in nood daadwerkelijk toegang hebben tot voldoende en veilig voedsel, onder meer via het communautaire programma voor groenten, fruit en schoolmelk.

Voedselhulp voor de meest behoeftigen: op **federaal niveau** beheert de POD Maatschappelijke Integratie de voedselhulpbudgetten in het kader van het Europees Fonds voor Hulp aan de meest behoeftigen (FEAD), dat acties van EU-landen ondersteunt om voedselhulp en/of materiële basisbijstand te verlenen aan de meest behoeftigen. In België zijn deze in twee jaar tijd bijna verdubbeld. In 2022 zal de 26 miljoen euro de toegang tot voedsel voor gezinnen, waaronder kinderen, verbeteren. Er zijn ook specifieke maatregelen genomen op het gebied van materiële hulp voor jonge kinderen, zoals luiers.

Bevorderen van gezond eten: sensibilisatiesacties over de voordelen van gezonde voeding moedigen kinderen aan meer fruit, groenten en zuivelproducten te eten en stellen gratis educatief materiaal ter beschikking.

In **Brussel** bevordert het Europese programma "Groenten, fruit en zuivelproducten op school" de gratis verstrekking van vers fruit, groenten en/of zuivelproducten aan leerlingen in Brusselse scholen.

Momenteel zijn in **Vlaanderen** 11 distributieplatformen actief die 48% van de Vlaamse bevolking bereiken. Zij bieden voedsel aan en/of verdelen het centraal. Bovendien ondersteunen zij bestaande actoren (vrijwilligersinitiatieven, sociaal-culturele en maatschappelijke diensten, bestaande commerciële structuren en ontmoetingsplaatsen, voedselbanken, enz.). Dit sociale distributiemodel heeft een bijzondere toegevoegde waarde bij de sociale activering van kwetsbare personen.

Wallonië erkent en subsidieert ook sociale kruideniers en sociale restaurants en ziet erop toe dat de verschillende diensten, instellingen of operatoren, zowel de erkende als de gesubsidieerde, hun taken van openbare dienstverlening uitvoeren ten voordele van de begunstigten overeenkomstig de wettelijke bepalingen.

Voedselkwaliteit en voeding krijgen ook speciale aandacht in alle drie gewesten om het percentage kinderen met overgewicht te verminderen en de kwaliteit van het voedselaanbod voor alle kinderen van 3 tot 18 jaar te verbeteren

In **Brussel** heeft de **regering van de Franse Gemeenschap** besloten haar actie voort te zetten en te versterken om het aanbod van gratis maaltijden met een hoge voedingswaarde op basis van lokale producten in het kleuteronderwijs te bevorderen.

Focus 4: Ervoor zorgen dat kinderen in nood daadwerkelijk toegang hebben tot passende huisvesting

Het doel om gezonde en passende huisvesting te verschaffen vereist, op verschillende niveaus, steun voor ouders om actief te zoeken naar een duurzame huisvestingsoplossing.

Ontwikkeling van een alomvattende aanpak van dakloosheid

De strijd tegen dakloosheid blijft een voortdurende uitdaging die een brede en geïntegreerde aanpak vereist.

Of het nu gaat om de bestrijding van dakloosheid in het algemeen, of het verzekeren van opvang in de winter of opvang van nieuwkomers, op **federaal niveau** worden acties gevoerd in partnerschap met de OCMW's, het Rode Kruis en de "Housing first"-aanbieders om gezinnen een dak boven het hoofd te bieden en van tijdelijke huisvesting over te gaan naar huisvesting die aan de specifieke behoeften is aangepast.

In de "Fedasil"-opvangcentra worden ondersteunende diensten georganiseerd om ze kind- en gezinsvriendelijker te maken.

In **Vlaanderen** wordt, onder coördinatie van de Vlaamse minister van Welzijn, een alomvattende aanpak van dak- en thuisloosheid ontwikkeld en worden geformuleerde doelstellingen/acties uitgewerkt en gecoördineerd.

De beleidsterreinen Welzijn en Huisvesting blijven werken aan de preventie en bestrijding van dakloosheid.

In **Wallonië** verbindt het herstelplan zich ertoe een strategie te ontwikkelen om uit de dakloosheid te geraken, gebaseerd op een alomvattende en geïntegreerde aanpak.

Deze strategie is gebaseerd op drie actieterreinen: algemene preventie, preventie door zich te richten op risicogroepen, en remediëring.

De **regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest** heeft een strategisch plan goedgekeurd ter versterking van het beleid voor bijstand aan daklozen, waaronder een uitbreiding Housing First en thuisbegeleidingsdiensten, alsmede de versterking van de preventie van uithuiszetting en de verhoging van het aantal wooneenheden waartoe daklozen toegang hebben in het kader van een sectoroverschrijdend beleid op het gebied van huisvesting en sociale zaken.

In **Brussel** is de uitbreiding van het aantal woningen een noodzaak, maar de huisvesting van dakloze personen moet gepaard gaan met de garantie dat zij specifieke psychosociale hulp krijgen van gespecialiseerde actoren onder het gezag van de **GGC**.

De capaciteit van deze thuisbegeleidingsdiensten, die tot taak hebben budgettaire, administratieve en psychosociale steun te verlenen om de persoon die begeleiding nodig heeft te helpen zijn sociale rechten terug te krijgen en een woning te behouden of te zoeken, is vergroot, evenals de begrotingsmiddelen die hun zijn toegewezen.

In dezelfde geest zijn de opvangcentra belast met taken na de huisvesting, waardoor zij hun bewoners, met wie zij een vertrouwensband hebben opgebouwd, kunnen blijven ondersteunen en kunnen voorkomen dat zij hun woning kwijtraken.

Binnen de **Duitstalige Gemeenschap** zijn er veel diensten die dakloze kinderen en hun gezinnen een passend onderdak bieden. Het gaat met name om de volgende diensten Frauenfluchthaus/Prisma, Öffentliche Sozialhilfzentrum (OCMW), Mosaik, Jugendhilfe, SIA.

Betere toegang tot huisvesting voor kwetsbare personen

Huisvestingsprioriteit voor gezinnen: in **Wallonië** worden gezinnen met kinderen sinds 2011, in het kader van het plan voor permanente huisvesting, beschouwd als een prioritaire groep voor steun bij herhuisvesting. Bovendien ontwikkelen de PSC (Plan voor sociale cohesie) acties om de autonomie van jongeren te bevorderen via huisvesting (huisvesting onder toezicht, enz.). Er bestaan partnerschappen tussen openbare huisvestingsmaatschappijen en lokale actoren om jongeren in huisvesting te ondersteunen.

De Waalse huisvestingswetgeving maakt het mogelijk zeer laagrentende leningen te verstrekken aan gezinnen met ten minste drie kinderen om te kopen, te bouwen of te renoveren (werken en energiebesparing), alsmede om te renoveren en te verhuren, hoofdzakelijk in stedelijke gebieden, aan gezinnen met ten minste drie kinderen en met een inkomen van categorie 1 (precair) en categorie 2 (bescheiden).

Nieuw eengemaakt toewijzingssysteem: in **Vlaanderen** zullen de geplande wijzigingen in de regelgeving voor sociale huur een nieuw eengemaakt toewijzingssysteem invoeren, dat moet worden toegepast door erkende huisvestingsmaatschappijen en lokale autoriteiten die sociale huisvesting verhuren. Bij de ontwikkeling ervan is gestreefd naar evenwicht en complementariteit, rekening houdend met specifieke huisvestingsbehoeften, lokale context en timing, en bijzondere doelgroepen. 20% van de toewijzingen zal verplicht zijn voor mensen met speciale behoeften of in een precaire situatie: personen die dak- en thuisloos zijn of dat dreigen te worden; jongeren die zelfstandig wonen of gaan wonen met begeleiding door een erkende dienst; personen met geestelijke gezondheidsproblemen; personen die in slechte huisvesting wonen en personen die zich in bijzondere omstandigheden van sociale aard bevinden.

Huursubsidie en bijstandsuitkering: in **Brussel** wordt een maandelijkse huursubsidie toegekend aan iedereen die op de wachtlijst voor een sociale woning staat en nog in de private huisvestingmarkt is gehuisvest. Dit voor een hernieuwbare periode van vijf jaar. De herhuisvestingsvergoeding bestaat uit een steun bij verhuis en een tegemoetkoming in de huur.

Het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** heeft onder meer twee plannen op het gebied van huisvesting ten uitvoer gelegd, waarvan de goede uitvoering een hefboom zal zijn voor actie op het gebied van armoede, en in het bijzonder armoede onder kinderen.

Deze zijn :

- het "Plan voor noodhuisvesting", dat, gezien de toename van het aantal sociale woningen in het Brusselse Gewest die door dit plan worden ondersteund, meer gezinnen (en meer kinderen) in staat zal stellen om in fatsoenlijke omstandigheden te worden gehuisvest en aan situaties van onzekerheid te ontsnappen.
- het "Brussels plan voor steun aan eenoudergezinnen", waarvan de maatregelen zullen bijdragen tot de bestrijding van kinderarmoede, die meer voorkomt in eenoudergezinnen.

Bestrijding van energiearmoede: in **Vlaanderen** bevat het nieuwe "Energiearmoedeplan 2025" concrete maatregelen om energiearmoede structureel te bestrijden. De nadruk ligt op maatregelen die de energie-efficiëntie van de woningen van kwetsbare gezinnen verbeteren. De meest kwetsbare huishoudens wonen meestal in huizen met de hoogste EPC-waarden. Deze woningen krijgen prioriteit in de renovatiestrategie.

De acties van het Energiearmoedeplan 2025 en de lange termijn renovatiestrategie worden gefinancierd door het Vlaams Energiefonds, het Vlaams Klimaatfonds en gedeeltelijk door de Vlaamse begroting.

In **Wallonië** voorziet het Waalse herstelplan, met het oog op de bestrijding van energiearmoede, in een herziening van de premies en de verschillende vormen van steun voor de renovatie van gebouwen. Zo zal het premiestelsel voor huishoudens met een laag inkomen worden hervormd om hun meer steun te geven en de groep van begunstigden te verruimen. De steun voor burgers in moeilijkheden zal worden verbeterd, met name voor de renovatie van "energieflats", door het opzetten van specifieke regelingen.

7. Conclusies en aanbevelingen betreffende de Kindgarantie in België

Voorrang geven aan kinderen in precare situaties, een noodzaak die voortvloeit uit een alarmerende vaststelling

De Kindgarantie is een noodzaak. Het is gebaseerd op cijfers waaruit blijkt dat België tot de top van Europese landen behoort waar het armoedecijfer het hoogst is voor bepaalde groepen van kinderen, met name kinderen die in een eenoudergezin leven.

Zo stellen we ook vast dat het armoederisico voor kinderen die in een huishouden met een zeer lage werkintensiteit leven, in België zeer hoog is, namelijk 73,8%.

We weten dat het armoederisico voor eenoudergezinnen met 34,6% ook hoger ligt dan in de EU (31,3%). Het percentage kinderen dat in een eenoudergezin leeft en het risico loopt op armoede of sociale uitsluiting bedraagt in België 8,5%, waarmee het in 2019 het op twee na hoogste percentage in de EU is.

Kinderen met een handicap vormen ook een zeer kwetsbare groep. We stellen vast dat 1,5% van de kinderen (jonger dan 16) ernstig in hun activiteiten wordt beperkt als gevolg van gezondheidsproblemen (vergeleken met 0,8% in de EU).

Een andere opvallende bevinding is dat het percentage kinderen dat een risico op armoede of sociale uitsluiting loopt en van wie ten minste één ouder een handicap heeft, met 9,8% het hoogste in de EU is.

In België bevindt 3,3% van de kinderen zich in een situatie van ernstige huisvestingsnood, voor kinderen onder de armoedegrens is dit cijfer 9,2%.

Het percentage kinderen dat een risico op armoede of sociale uitsluiting loopt en van wie ten minste één ouder buiten de EU is geboren, is met 11,2%² ook het hoogste in de EU.

Volgens het Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting is het daarom van essentieel belang dat de Kindgarantie de multidimensionele aanpak benadrukt die nodig is om de vicieuze cirkel van armoede te doorbreken en dat budgetten worden toegekend aan maatregelen die deze situatie effectief aanpakken.

De institutionele complexiteit van België vormt in dit opzicht een bijzondere uitdaging, omdat de Kindgarantie betrekking heeft op verschillende beleidsterreinen op verschillende overheidsniveaus. Investerings zijn nodig om een gecoördineerde monitoring van de uitvoering van het kindgarantieplan, met het oog op de tussentijdse rapportage in 2024 mogelijk te maken. Ambitieuze inzet van alle beleidsmakers moet worden nagestreefd, dit in nauwe dialoog met alle belanghebbenden, met bijzondere aandacht voor de dialoog met kinderen in nood.

Een integrale en gecoördineerde aanpak, waarbij alle relevante overheidsniveaus en bevoegdheidsgebieden worden betrokken, is nodig om de vicieuze cirkel van armoede te doorbreken.

2 Lidstaten met een kinderarmoedecijfer boven het EU-gemiddelde (23,4% - AROPE 2017 - 2019) moeten 5% van de middelen van het Europees Sociaal Fonds Plus toewijzen aan de bestrijding van kinderarmoede. België zit onder dit EU-gemiddelde en zou daarom een passend bedrag van zijn ESF Plus-middelen moeten bestemmen voor de bestrijding van kinderarmoede.

A F K O R T I N G E N

Afkorting	Betekenis
AROPE	At risk of poverty of social exclusion
COVID-19	Coronavirus disease (coronavirusziekte) plus het jaartal van ontdekking
ESF Plus	Europees Sociaal Fonds Plus
EU	Europese Unie
EUROCHILD	Netwerk van organisaties en personen die werken met en voor kinderen in Europa
FEAD	Fund for European Aid to the Most Deprived Europees Fonds voor Hulp aan de meest behoeftigen
FEDASIL	Federaal agentschap voor de opvang van asielzoeker
FGC	Franse Gemeenschapscommissie
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
NCRK	Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
PMS-Centrum	Psycho-Medisch- Sociaal Centrum
POD	Programmatorische Overheidsdienst
PSC	Plan voor sociale cohesie
SIA	Soziale Integration und Alltagshilfe
VBJK	Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen VZW
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VN	Verenigde Naties

